

21. 2. 2017

Divák v obraze – úvod

Smysl a podoba kurzu: texty – příkladové interpretace: „antologie“, seminární práce

Doporučená literatura (v příloze)

Témata:

21. 2. Úvod

28. 2. Vnímání (Maurice Merleau-Ponty: Svět vnímání)

7. 3. Styl, mistrovství a kritika (Denis Diderot: Salón 1765)

14.3. Formální analýza – znalectví a úskalí (Jaroslav Pěšina: Mistr Litoměřického oltáře)

21. 3. Ikonografie a ikonologie (Jarmila Vacková: Snoubenci Arnolfiniovi)

28. 3. Metafora (Ernst Gombrich: Meditace o houpacím koni)

4. 4. Zacházení s obrazy a „period eye“ (Michael Baxandall: Světlo a stín)

11.4. Výraz, patos, psychoanalýza (F. X. Šalda: Násilník snu, Srp: Ztracený ráj) I.

18.4. Výraz, patos, psychoanalýza (F. X. Šalda: Násilník snu, Srp: Ztracený ráj) II.

25.4. Manipulace a sugestivní implikace (Roland Barthes: Mytologie, Michel Foucault: Dvorné dámy; Žantovská: Média jako divadlo. In: Vědomí, červen 2016, s. 30-37)

2.5. Vyprávění, nadinterpretace, kreace (Alberto Manguel: Obraz jako násilí. Picasso: Plačící žena, 1937)

9.5. Vizuální gramatika a vizuální gramotnost (Gunther Kress – Theo van Leeuwen: „Britové užívali zbraně“ a „Evoluce“ a „Klářiny nohy“)

16.5. (zápočtový týden)

Kdo je divák?

KEMP, Wolfgang: *Der Betrachter ist im Bild. Kunstwissenschaft und Rezeptionsästhetik*. 1983.

Oko, tělo, kritik, znalec, ikonograf, psychoanalytik, sémiotik, manipulátor, fabulátor...

Obr. 1: Agesander, Polydoros, Athenodoros (?): *sousoší Laokoóna / Laokoón a synové (Antifantés a Thymbréus)*, kol. pol. 1.stol.–20. léta př. n. l., bílý mramor, (kopie bronzu z doby kolem 200 př. n. l.), další úpravy v 16. století až 1960, Vatikánské muzeum, Vatikán.

Publius Vergilius Maro: *Aeneis* (29–19 př. n. l.): Kniha II, verše 210 až 224)

„Přímým oni pádem

k Laokoontu měří, a dvě jeho dříve rozenců

*Zároveň objevše plazi pospol oplétali outlá
jich těla, uštknuli jich a po bídnych pásli se oudech.
S braňmi samého potom na pomoc jim přispějecího
uchvacují, kruhy obvíjí hromnými a dvakrát
v půli chopí, dvakrát otočivše ohon krku vůkol
lupenatý, vysoko hlavy popnou vzhůru a šíje.
Ač rukama zkouší on rozdrhnouti ty uzly,
již talovem, černým i jedem maje vínek ukálen,
přehrozném spolu ku hvězdám pozdvihne volání,
jak bučení znívá, poraněn když žertvě ubíhá
býk, vyraziv toporu s šíje své ránu nejistou.“*

Ernst Gombrich: *Příběh umění*, kpt. III:

„Helénistické umění (...) chtělo uchvacovat, a skutečně uchvacující bylo. (...)

způsob, jak tento dramatický zápas vyjádřit pohybem, výrazem a napětím, byl prubířským kamenem umělcova výkonu. Zda si Láokoón takový úděl zasloužil či nezasloužil, o tom sochař patrně vůbec neuvažoval.

Právě v této době a atmosféře začali boháči umělecká díla sbírat...“

J. J. Winckelmann: *„vrcholný estetický kánon“* (Brilliant: 308)

Gotthold Ephraim Lessing: jediný snesitelný vizuální prostředek k převyprávění starověkého mýtu a zobrazení mužské bolesti (s. 51)

Archetyp: *otcovská pieta*

POSTUP PŘI PRÁCI NA INTERPRETACI

- 1. Základní fakta: autor, název, datum, technika, materiál, rozměry, současné uložení, původní umístění (záměr, zadání).
- 2. Jednoduchý (ale podrobný) popis („slepý k metafoře“): od hlavního motivu (v centru?) postupujeme k vedlejším / dalším plánům a detailům.
- 3. Ikonografie (sdílené, konvencí vázané symboly, atributy, řadící komunikační prostředky ke konkrétnímu konceptu, např. k evangeliu, k antické mytologii nebo k psychoanalytické metaforice, k literárnímu prameni)
- 4. Kontexty
 - 3.1. autorský (případné autorské texty k dílu, autorská ikonografie)

- 3.2. stylový (příbuzné téma, motiv, zpracování, aluze, parodie apod.)
- 3.3. instituční (podrobněji záměr / úloha, okolnosti zadání etc.)
- 5. Recepce (dobová kritika, dosavadní interpretace v odborné literatuře)
- 6. Shrnutí předchozích bodů a interpretace sledující zadané téma (na základě nových zjištění, nových kontextů se posunují významy)